

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๔๑/๕๗ | ๗ - ๑๓ ก.ค.๕๗

ISIS กับโอกาสที่จะเป็น “The Islamic State”

กลุ่ม “รัฐอิสลามแห่งอิรักและมหาซีเรีย” (ISIS) สามารถขยายตัวเติบโตอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการที่อิหร่านและซาอุดีอาระเบียดำเนินการแข่งขันช่วงชิงความเป็นผู้นำในภูมิภาคแถบนี้ ครั้นมาถึงตอนนี้อิทธิพลของกลุ่ม ISIS ก็ยังมีท่าทีว่าจะแผ่ขยายออกจากอิรักและซีเรีย เข้าสู่ยุทธภูมิใหม่ๆ ทั้งในเลบานอน, เยเมน, กระทบในอัฟกานิสถาน และตอนเหนือของแอฟริกา หลังจากที่สหรัฐอเมริกาถอนทหารออกไป ยิ่งเมื่อมองกันในระดับโลกแล้ว ถ้าหากมีการก่อตั้ง “รัฐอิสลาม” ขึ้นมาได้สำเร็จ ซึ่งจะมีศูนย์กลางอยู่ที่พรมแดนระหว่างอิรักกับซีเรีย ก็จะกลายเป็นจุดหักเหที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงยุทธศาสตร์ของทุกภูมิภาคในโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

Islamic State in Iraq and Greater Syria (ISIS) หรือ Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) เริ่มเป็นที่รู้จักจากความขัดแย้งในประเทศซีเรีย เป็นกองกำลังติดอาวุธที่ค่อนข้างเป็นอิสระจากฝ่ายต่อต้านรัฐบาลที่ชาติตะวันตกให้การสนับสนุน และเมื่อเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ISIS/ISIL เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในอิรัก

พัฒนาการของ ISIS / ISIL

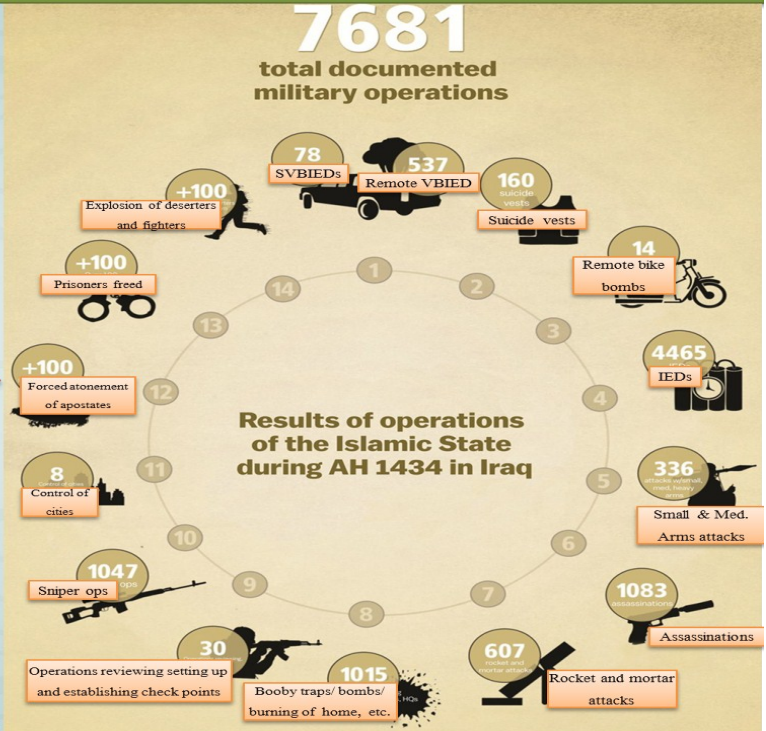
กลุ่มรัฐอิสลามในอิรักและมหาซีเรีย (Islamic State in Iraq and Levant) หรือ ISIL ที่ “L” ตัวหลังจากคำว่า “Levant” หมายถึง “มหาซีเรีย” แต่คงไม่ขัดเท่ากับคำว่า “ISIS” ที่ย่อมาจาก “Islamic State of Iraq and Greater Syria” ซึ่ง “S” ตัวหลังย่อมาจากคำในภาษาอาหรับว่า “อัล-ชาม” (al-sham) มีความหมายเดียวกับ “ลิแวนต์” ถือเป็นกรรวมกลุ่มของมุสลิมิกายซุนนีทุกกลุ่ม

ที่เข้ามาสู้กับสหรัฐฯ ในอิรัก ดังนั้น ทั้ง ISIS และ ISIL จึงเป็นกลุ่มเดียวกัน ปัจจุบัน ผู้นำของ ISIS / ISIL มีนายอาบู บาคาร์ อัล-บักดาดี (Abu Baker Al Baghdadi) และมีกองกำลังทั้งในอิรักและซีเรียราว ๑๒,๐๐๐ นาย

ISIS / ISIL เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สหรัฐฯ และกลุ่มประเทศตะวันตกส่งกำลังทหารเข้าไปในอิรัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ (ค.ศ.๒๐๐๓) โดยกล่าวหาว่า อิรักครอบครองอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ก่อนเข้ายึดครองอิรัก และคงกำลังไว้ในภูมิภาคตะวันออกกลางนานกว่า ๘ ปี ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงที่ต่อต้านการกระทำของสหรัฐฯ ขึ้นไม่ต่ำกว่า ๒๐ กลุ่ม เช่น กลุ่มมุสลิมิกายชีอะห์และซุนนีในอิรัก กลุ่มนักรบเพื่อศาสนา (ญิฮาด) ซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่มาจากทั่วโลก และกลุ่ม “อัลกอต้าในอิรัก” (AQI) ซึ่งเป็นเครือข่ายหนึ่งของกลุ่ม “อัลกอต้า” ที่ต่อมาได้พัฒนาและเปลี่ยนชื่อเป็น “ISIL” เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๖

ขีดความสามารถทางการรบของ ISIS

ในช่วงปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ และ ช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖

อุดมการณ์ของ ISIS คือ ความมุ่งมั่นที่จะจัดตั้งรัฐอิสลาม (The Islamic State) ขึ้นในอิรักและซีเรีย ซึ่งเป็นอุดมการณ์เดียวกับกลุ่มติดอาวุธมุสลิมหัวรุนแรงกลุ่มอื่นๆ ทั่วโลก เช่น ตาลีบัน ในประเทศอัฟกานิสถาน หรือ โบโก ฮาราม ทางตอนเหนือของไนจีเรีย

ขีดความสามารถทางการรบของ ISIS

ลักดาร์ บราฮีมี ทูตพิเศษสหประชาชาติและสันนิบาตอาหรับประจำซีเรียได้ทำรายงานเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเมื่อพฤศจิกายนปีที่แล้วว่า กลุ่ม ISIS ที่อยู่ในอิรัก มีอันตรายมากกว่ากลุ่มติดอาวุธกลุ่มอื่นๆ ในซีเรียหลายเท่าตัว อีกทั้งรายงานประจำปีล่าสุดของ ISIS ซึ่งเผยแพร่เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗ ก็ระบุรายละเอียดการดำเนินงานทั้งหมดในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ - เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ โดยเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ว่า ในช่วงปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ISIS ได้ปฏิบัติโดยใช้ระเบิดแสวงเครื่อง (IEDs) ๓,๔๑๒ ครั้ง ลอบสังหารบุคคล ๖๓๓ ครั้ง ใช้ระเบิดพลีชีพพร้อมพาหนะ (suicide vehicle IED attacks) ๓๓๐ ครั้ง รวมผลลัพธ์ของปฏิบัติการตลอดทั้งปีกว่า ๕๕๐๐ ครั้ง ขณะที่ในช่วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ ISIS ปฏิบัติการโดยใช้ระเบิดแสวงเครื่อง (IEDs) กว่า ๔,๔๖๕ ครั้ง ลอบสังหารบุคคล ๑,๐๘๓ ครั้ง และใช้การจู่โจมด้วยระเบิดความคุมทางไกลกว่า ๕๕๐ ครั้งแทนการใช้ระเบิดพลีชีพ

พื้นที่ในอิรักที่ ISIS ยึดครองได้แล้ว

แม้ ISIS จะถือกำเนิดในอิรักแต่ฐานอำนาจที่เป็นเหมือนเมืองหลวงของรัฐที่ไม่ได้รับการรับรอง (unrecognized state) นี้คือ เมือง Raqqa ซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของซีเรีย ล่าสุด ISIS ได้ยกกำลังเข้ายึดเมืองต่างๆ ในอิรัก โดยยกพลจากเหนือลงใต้ และประกาศว่าสามารถยึดเมืองต่างๆ ในอิรักและซีเรียได้แล้วกว่า ๑๖ จังหวัด ตามความยาวจากเหนือจรดใต้รวมระยะทางกว่า ๕๐๐ กิโลเมตร เช่น ตอนบนของ Baghdad, Diyala, Kirkuk, Salah ad-Din และ Ninewa (ทาลอาฟาร์, โมซูล และตีกริต) โดยพื้นที่ที่ยึดครองได้มีขนาดเท่ากับประเทศเบลเยียมทั้งประเทศ

ความสามารถในการควบคุมจุดยุทธศาสตร์สำคัญทั้งเมืองโมซูลและเมืองตามแนวชายแดนอิรัก-ซีเรียถือเป็นชัยชนะครั้งยิ่งใหญ่ที่เป็นไปเบิกทางให้กองกำลังของ ISIS สามารถรุกคืบเข้าไปใกล้กรุงแบกแดดมากขึ้น ซึ่งนักวิเคราะห์มองว่า ความสำเร็จของ ISIS ในการยึดครองพื้นที่หลายแห่งในอิรักได้ในช่วงหลายสัปดาห์ที่ผ่านมา จะทำให้พวกเขามีความมั่นใจที่จะแผ่ขยายอำนาจไปยังคาบสมุทรอาหรับ รวมไปถึงทางตอนเหนือของทวีปแอฟริกามากขึ้น

พันธมิตรในตะวันออกกลางของ ISIS และรัฐบาลอิรัก

ฝ่าย ISIS เนื่องจากทางชาติพันธุ์ ISIS เป็นกลุ่มมุสลิมนิกายซุนนี จึงได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและอาวุธจากประเทศซาอุดี และกาตาร์

ดังที่อิรักออกมากล่าวหาเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ว่า ซาอุดี และกาตาร์ให้การสนับสนุนกลุ่ม ISIS และกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ เพื่อโค่นล้มรัฐบาลซีเรีย อียิปต์ และลิเบีย ซึ่งต่อมาทั้ง ๒ ประเทศก็ออกมาปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวสำหรับอาวุธของ ISIS นั้น ส่วนใหญ่ยึดมาได้จากทหารของอิรักที่พ่ายแพ้หรือหนีการสู้รบไปก่อน ซึ่งก็คือ อาวุธของสหรัฐฯ นั่นเอง

ฝ่ายรัฐบาลอิรัก ซึ่งผู้นำเป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ กลุ่มประเทศที่ให้การสนับสนุนจึงได้แก่ ซีเรีย เลบานอน โดยเฉพาะอิหร่าน ซึ่งนับตั้งแต่สหรัฐฯ ถอนกำลังทหารออกไปเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ เป็นต้นมา อิหร่านเป็นประเทศที่มีส่วนช่วยเหลือรัฐบาลอิรักมากที่สุด จึงไม่ต้องการให้รัฐบาลอิรักกับซีเรียถูกฝ่ายซุนนีโค่นอำนาจ เนื่องจากต้องการสร้างและรักษาอิทธิพลชีอะห์ หรือ “สามเหลี่ยมทองคำแห่งชีอะห์” (Shia Triangle) ที่ทำร่วมกับ ๓ ประเทศ คือ อิรัก ซีเรีย และเลบานอนไว้

ตุรกีและจอร์แดน ก็อาจเป็น ๒ ประเทศที่วิตกในเรื่องผู้อพยพหนีภัยสงครามที่จะเข้าสู่ประเทศ เหมือนกรณีของซีเรียที่มีผู้อพยพกว่า ๑ ล้านคน

แนวโน้มสถานการณ์ในอิรัก กับ การเป็น “รัฐอิสลาม” ตามความฝันของ ISIS

หลังจากผ่านประสบการณ์ในสนามรบซีเรียมานาน วันนี้ ISIS คือ กองกำลังที่แข็งแกร่งซึ่งผลิตนักรบและดิงดูนักรบมูญาฮิดีนจากทั่วโลก ไม่ว่าสถานะของ ISIS จะเป็น “รัฐอิสลามอิรักและมหาซีเรีย”, “กลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดน” หรือ “กลุ่มก่อการร้าย” แต่วันนี้ ISIS ได้ทำให้โลกรับรู้แล้วว่า การจัดตั้งรัฐอิสลามกำลังเกิดขึ้นจริงตามที่ประกาศเอาไว้ ตั้งแต่แรก หลายฝ่ายมองว่า ความพยายามในครั้งนี้จะทำให้การเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมหัวรุนแรงในหลายประเทศมีความเข้มข้นมากขึ้น และเป็นไปได้อย่างน่าทึ่งที่การรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐอิสลาม ซึ่งการประกาศจัดตั้งรัฐอิสลามของ ISIS ถือเป็นก้าวสำคัญครั้งประวัติศาสตร์ในการสู้รบของกองกำลังแบ่งแยกดินแดนชาวซุนนี โดยได้เลือกที่จะใช้ชื่อว่า “รัฐอิสลาม” เพื่อให้หมายความถึง การเป็นรัฐของชาวมุสลิมในทุกพื้นที่อย่างแท้จริง และนายอาบู บาคาร์ บักดาดี จะทำหน้าที่เป็นเคาะลีฟะฮ์ หรือประมุขแห่งรัฐ อีกทั้งยังเป็นผู้นำของชาวมุสลิมทั้งหมดด้วย

การประกาศจัดตั้งรัฐอิสลามในครั้งนี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการหาแนวร่วมและพันธมิตรที่เป็นกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในประเทศต่างๆ ทั้งลิเบีย อียิปต์ และบางส่วนของปาเลสไตน์ โดยกองกำลังเหล่านี้ อาจเห็นการเคลื่อนไหวของ ISIS เป็นแนวทางที่จะทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับรัฐบาลได้ และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ “รัฐอิสลาม” ใหม่ ซึ่งเป็นการช่วยขยายอำนาจของ ISIS อีกทางหนึ่งด้วย.....

แหล่งอ้างอิงข้อมูล

Alex Bilger. ISIS ANNUAL REPORT REVEAL A METRICS-DRIVEN MILITARY COMMAND. Institute for the Study of War (ISW). May 22, 2014. www.Understandingwar.org

รศ.ดร. หวันสู. 10 คำถาม 10 คำตอบ เกี่ยวกับกลุ่ม ISIS ในอิรัก. คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมุสลิมอาลีฮ์ ประเทศอินเดีย

